

**SIMBOL AL MIȘCĂRII ȘI RENAȘTERII NAȚIONALE:
DUMITRU MATCOVSCHI – 75 de ani de la naștere**

SYMBOL AND NATIONAL REVIVAL MOVEMENT:
DUMITRU MATCOVSCHI - 75 YEARS AT BIRTH

LILIA UCRAINET

Abstract: *The article reviews the data related to the literary work of Dumitru Matcovschi, the poet, novelist, playwright and publicist. It is emphasized the author merits in the literary and scientific community. His work is reflected in the collection of Library Science USARB*

***„Am ținut, am vrut, m-am zbatut, m-am încăpățânat,
Ca orice artist, să unesc realitate acotidiană
cu gândirea abstractă”
(Dumitru Matcovschi)***

La 20 octombrie 1939, în comuna Vadu-Rașcu județul Soroca, se naște Dumitru Matcovschi din părinții Eudochia și Leonte, plugari români. Peste ani, devine una dintre personalitățile excentrice și complexe în viața literară din Republica Moldova, afirmându-se ca prozator, poet, dramaturg și publicist. D. Matcovschi este cunoscut atât prin cărțile sale, cât și prin *„angajarea vie în bătăliile pentru spirit, pentru renașterea națională din anii '80-'90”* (Eliza Botezatu). *„De la piesele matcovschiene a început Marea Adunare Națională”,* a menționat Petru Hadîrcă, iar Iurie Leancă, prim-ministrul Republicii Moldova, susține următoarele: *„Dumitru Matcovschi – un Om al Cetății, la a cărei edificare a contribuit plenar și la a cărei temelie s-a zidit, aducîndu-și pe altar viața și verbul.”* *„Dumitru Matcovschi a scris dureri, a transpus întreaga suferință a acestui pămînt. Matcovschi trăiește după moarte, aceasta e recunoașterea valorii, a clasicizării lui”,* a remarcat Arcadie Suceveanu. *„Dumitru Matcovschi a fost un stejar viguros, care a stat neclintit în bătaia vînturilor năprasnice ale istoriei acestui neam, a luptat și a învins”,* zice Constantin Dragomir, în articolul său „2014 – Anul Dumitru Matcovschi”.

A fost redactor-șef adjunct al săptămînalului „Cultura”, colaborator literar al ziarului „Moldova Socialistă” lucrător literar și redactor al revistei „Nistru”, azi - „Basarabia”. Este considerat de către întreaga națiune românească scriitor al poporului, luptător pentru valorile naționale, dreptate, patriotism și suveranitate. Debutază editorial cu placheta „Maci în rouă” (1963), volum ce denotă primele încercări de a face poezie. Această carte o putem găsi și pe rafturile Bibliotecii Științifice USARB, tipărită cu grafie chirilică la Editura de Stat „Cartea moldoveneas-

că”, prefățător Valentin Roșca. Pe coperta cărții autorul menționează, prin sintagma „Prima carte”, întâiul său debut.

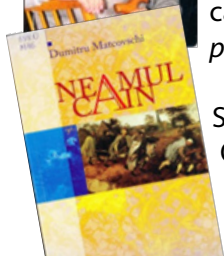
Dintre primele plachete ale lui D. Matcovschi, din care se evidențiază debutul literar, mai putem menționa: „Univers intim”, Ch. : Cartea moldovenească, 1966. Aceasta scoate în evidență ambiții mai mari și realizări mai avansate. Preocupările tînărului poet pot fi reliefate din titlurile ciclurilor ce alcătuiau a doua plachetă: „Cu pîinea și soarele în palmă”, „Ecoul pașilor de lemn”, „Cîntec de soldăție”, „Plopii mei de la Mălina”. Poetul mereu a omagiat truda omului de la țară, acele secvențe din viața oamenilor muncitori care sînt relevate cu mult sentimentalism în operle sale.

În colecția Bibliotecii Științifice USARB, regăsim și alte volume ale marelui poet basarabean, D. Matcovschi, cum ar fi „Soarele cel Mare : Versuri”, Ch. : Ed. Lit. artistică, 1989, un volum de poezii despre Patrie, inspirate din realitatea timpurilor trăite de autor, lucrare distinsă cu premiul de Stat. După apariția acestei cărți autorului i se conferă titlul de „Scriitor al poporului”. O altă plachetă de poezii este „Imne și blesteme”, Ch. : Hyperion, 1991, prin care poetul prezintă adevărul unei situații-limită din viața sa. Supraviețuind, în urma accidentului, el înalță emoționante imne de dragoste neamului, limbii materne, femeii iubite.

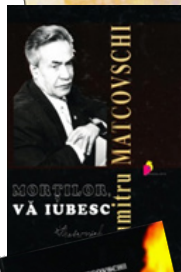

„**Pasărea nopții pe casă**”, Ch. : Prometeu, 2003, volum ce evocă imagini, secvențe, amintiri dureroase legate de starea sa lăuntrică, remenescente ale întâmplărilor din 1989.

„**Neamul Cain**”, Ch. : Știința, 2008, cu o prefăță a autorului în care el susține că: „Poetul dacă nu e luptător, nu e nimic”, „Fără cititor, poetul nu face un ban chior.”

„**Morților, vă iubesc**”, poem dramatic, Ch. : Profesional Service, 2011, volum editat cu suportul financiar al companiei Orange Moldova și lansat în cadrul Festivalului Internațional de poezie și cîntec „Dumitru Matcovschi”, Ed. I (19-21 oct., 2011, Ch.-Vadul Rașcov). La începutul volumului este înserată nota autorului.

„**Amarele confesiuni**”: [Versuri], Ch. : Magna-Princeps, 2011, prefățat de Theodor Codreanu. La sfîrșitul cărții, prin secvențe din articole, intitulate „Ambiții naționale” sînt reflectate gînduri ale poetului D. Matcovschi despre popor, conștiință națională, realitatea de astăzi a neamului nostru.

Dumitru Matcovschi a fost un scriitor prodigios și multilateral – a scris peste 50 de titluri de cărți: poezie, proză, dramaturgie, publicistică, versuri pentru copii. E cel mai înrădăcinat poet în solul dintre Nistru și Prut, e cel mai dramatic destin al Basarabiei („basarab până la dor”).

Muzicalitatea și puterea metaforică a versurilor matcovschiene, caracterul memorabil și profund al lor, sinceritatea și simplitatea i-au determinat pe mulți compozitori de renume (E. Doga, Ion Aldea-Teodorovici) să le prefere drept texte pentru

cîntece. În fondul Bibliotecii Științifice USARB se află ciclul de anuare intitulat „Cîntecul Moldovenesc” cu diferiți ani de ediție, drept exemplu deținem **„Cîntecul Moldovenesc`89”**, Ch. : Hyperion, 1990, care cuprinde cele mai reușite cîntece de estradă ale autorilor din Moldova, două dintre ele „Complimente” și „Carul-Mare” sînt scrise pe versurile lui D. Matcovschi. **„100 Melodii moldovenești=100 молдавских мелодии”**, Ch. : Lit. art., 1977, alcătuitor Z. Tcaci, reprezintă o culegere de poezii structurată în două părți. Prima parte cuprinde melodii vechi populare, care povestesc despre viața grea a poporului: „Cîntă-mi, Radule”, „Mamă, hai de mă petrece”. A doua parte a cărții include cîntece de autori contemporani, printre care și cele pe versurile lui D. Matcovschi: „Spune-mi unde ești”.

„Doi vieți și o dragoste [Partitură] : In memoriam Doina și Ion Aldea-Teodorovici”, Ch. : Universul, 2004 este o lucrare în două volume, publicată cu suportul financiar al Băncii de Economii, și cuprinde cele mai cunoscute melodii pe versurile lui D. Matcovschi: „Bucurați-vă”, „Un om ciudat”, „Casă părintească”, „Să vii”, „Focul din vatră”, „Cu numele tău” interpretate de martirii neamului românesc Doina și Ion Aldea-Teodorovici.

Opera lui D. Matcovschi este tradusă în mai multe limbi ale lumii: rusa, franceza, ucraineana, lituaniana, bielorusa, letona, polona, bulgara și kirghiza. În anul 1987 apare la Vilnius, în limba lituaniană, romanul **„Toamna porumbeilor albi”**, M.: Ed. Sovetskii pisateli, unul din puținele romane „moldovenești” traduse în țările baltice.

Numele său este menționat în antologii, referințe critice, bibliografii, surse de referință, calendare naționale, publicații periodice.

În Bibliotecă volumele poetului D. Matcovschi pot fi împrumutate la domiciliu și consultate în sala de lectură. Parlamentul Republicii Moldova, la propunerea Ministerului Culturii și Guvernului, a declarat anul 2014 - Anul Dumitru Matcovschi. Este un omagiu tardiv adus memoriei și operei marelui nostru poet, dar prin acest gest se relevă recunoștința noastră, a tuturor, față de opera lui D. Matcovschi, lăsată posterității, așa chiar cum poetul afirma: *„Am crezut și cred, mai cred, că poezia a fost, este și va fi întotdeauna ardere, zbatere, clipă unică, dor.”*

Dumitru Matcovschi este membru titular (academician) al Academiei de Științe a Moldovei(1996), Laureat al Festivalului Internațional de poezie „Nichita Stănescu”(1997), Scriitor al poporului(1989), Cavaler al Ordinului Steaua României în grad de Comandor(2000), Cavaler al Ordinului „Meritul Cultural”(2012), deținător al premiilor „Mihai Eminescu” și „Pentru distincție în muncă”, onorat cu cea mai înaltă distincție a Republicii Moldova – „Ordinul Republicii”. Pe 1 septembrie 2003, liceul din comuna de baștină a poetului a fost numit în cinstea sa. În 2011, la aniversarea a 72 de ani de la naștere a poetului. Cu aportul soției și familiei, a surorii lui și a cîtorva oameni politici, a fost inaugurată casa-muzeu „Dumitru Matcovschi”.

Biblioteca Științifică USARB îl omagiază prin diverse activități culturale: reviste bibliografice, expoziții tradiționale și expoziții online (realizat: M. Magher, G. Cazacu, redactor. : V. Topalo).

http://tinread.usb.md:8888/tinread/fulltext/expo_tem/matcovschi.pdf

Bibliografie:

1. BUSUIOC, Nicolae. *Basarabia de suflet*. Ch. : Știința, 2010. 192 p.
2. CIMPOI, Mihai. *Istoria literaturii române din Basarabia (compendiu)*. Ch. Litera Intern. ; București : Litera, 2003. 518 p.
3. CIMPOI, Mihai. *Dumitru Matcovschi – Poet și Om al cetății*. Ch. : Știința, 2009. 328 p.
4. CIOCANU, Ion. *Dreptul la critică : Articole, eseuri*. Ch. : Hyperion, 1990. 381 p.
5. DOLGAN, Mihail. *Fețele nevăzute ale manuscriselor de poezie*. Ch., 2008. 543 p.
6. DOLGAN, Mihail. *Metafora este Poezia Însăși (Investigații ale imaginarului și poezicii figurative)*. Ch., 2009. 688 p.
7. DRAGOMIR, Constantin. 2014 – Anul Dumitru Matcovschi. In: *Amicul*. 2014, nr. 4 , p. 1.
8. <http://www.beltsymd.ru/study/romana/referat-dumitru-matcovschi-date-principale>
9. <http://www.calameo.com/accounts/1133349>
10. <http://festivaldumitrumatcovschi.din.md/>
11. <http://www.slideshare.net/rmbiblioteci/dumitru-matcovschi-pu-vox-libri-romnia>
12. <http://unimedia.info/stiri/decis-anul-2014-a-fost-declarat-anul-dumitru-matcovschi-67985.html>
13. http://ro.wikipedia.org/wiki/Dumitru_Matcovschi